CONCLUZIILE AVOCATULUI GENERAL
DOMNUL EVGENI TANCHEV
prezentate la 15 iulie 2021 [1]

Cauza C-725/19

IO
împotriva
Impuls Leasing România IFN SA

[cerere de decizie preliminară formulată de Judecătoria Sectorului 2 București (România)]

„Trimitere preliminară – Directiva 93/13/CEE – Clauze abuzive în contractele încheiate cu consumatorii – Articolul 6 alineatul (1) și articolul 7 alineatul (1) – Principiul efectivității – Procedură de executare silită – Reglementare națională care se opune ca instanța sesizată cu o contestație la executare să examineze caracterul abuziv al clauzelor contractuale – Existența unei acțiuni distincte”

I. Introducere

1. Prezenta cerere de decizie preliminară formulată de Judecătoria Sectorului 2 București (România) privește interpretarea Directivei 93/13/CEE a Consiliului din 5 aprilie 1993 privind clauzele abuzive în contractele încheiate cu consumatorii [2]. Aceasta se înscrie în contextul unei proceduri de executare silită desfășurate pe baza unui contract de leasing care constituie titlu executoriu.

2. Principala problemă ridicată în prezenta cauză este în esență dacă articolul 6 alineatul (1) și articolul 7 alineatul (1) din Directiva 93/13 se opun unei reglementări naționale care nu permite unei instanțe naționale sesizate cu o acțiune în care consumatorul contestă executarea silită să examineze, fie din oficiu, fie la cererea consumatorului, dacă clauzele contractuale sunt abuzive, întrucât, în temeiul dreptului național, consumatorul are posibilitatea de a introduce o acțiune separată în cadrul căreia contractul poate fi analizat pentru a se stabili dacă acesta conține clauze abuzive.

3. Prezenta cauză este examinată de Curte în paralel cu alte patru cauze (C-600/19, C-693/19, C-831/19 și C-869/19) în care prezentăm tot astăzi concluziile noastre. Aceste cauze au la bază cereri de decizii preliminare spaniole și italiene și abordează de asemenea chestiuni similare și potențial sensibile referitoare la întinderea obligației instanței naționale de a examina din oficiu caracterul abuziv al clauzelor contractuale în conformitate cu jurisprudența Curții prin care se interpretează Directiva 93/13, precum și la relația cu sistemele procedurale naționale.

[1] Limba originală: engleza.

[2] JO 1993, L 95, p. 29, Ediție specială, 15/vol. 2, p. 273.

4. În consecință, prezenta cauză oferă Curții posibilitatea de a-și dezvolta jurisprudența privind controlul jurisdicțional al clauzelor abuzive în temeiul Directivei 93/13 în cadrul unor proceduri accelerate în care creditorii solicită recuperarea datoriilor consumatorilor în statele membre.

II. Cadrul juridic

A. Dreptul Uniunii

5. Articolul 6 alineatul (1) din Directiva 93/13 prevede:

„Statele membre stabilesc că clauzele abuzive utilizate într-un contract încheiat cu un consumator de către un vânzător sau un furnizor, în conformitate cu legislația internă, nu creează obligații pentru consumator, iar contractul continuă să angajeze părțile prin aceste clauze [a se citi «potrivit dispozițiilor sale»], în cazul în care poate continua să existe fără clauzele abuzive."

6. Articolul 7 alineatul (1) din Directiva 93/13 prevede:

„Statele membre se asigură că, în interesul consumatorilor și al concurenților, există mijloace adecvate și eficace pentru a preveni utilizarea în continuare a clauzelor abuzive în contractele încheiate cu consumatorii de către vânzători sau furnizori [a se citi «profesioniști»]."

B. Dreptul român

7. Legea nr. 193/2000 privind clauzele abuzive din contractele încheiate între profesioniști și consumatori din 6 noiembrie 2000 (*Monitorul Oficial al României*, Partea I, nr. 560 din 10 noiembrie 2000), cu modificările ulterioare (denumită în continuare „Legea nr. 193/2000"), a transpus Directiva 93/13 în dreptul român.

8. Articolul 713 alineatul (2) din Codul de procedură civilă, în forma în vigoare în prezent, după modificarea sa prin Legea nr. 310/2018 [3], prevede:

„În cazul în care executarea silită se face în temeiul unui alt titlu executoriu decât o hotărâre judecătorească, se pot invoca în contestația la executare și motive de fapt sau de drept privitoare la fondul dreptului cuprins în titlul executoriu numai dacă legea nu prevede în legătură cu acel titlu executoriu o cale procesuală pentru desființarea lui, inclusiv o acțiune de drept comun."

9. Articolul 713 alineatul (2) din Codul de procedură civilă, în forma în vigoare înainte de modificarea acestuia prin Legea nr. 310/2018, prevedea:

„În cazul în care executarea silită se face în temeiul unui alt titlu executoriu decât o hotărâre judecătorească, se pot invoca în contestația la executare și motive de fapt sau de drept privitoare la fondul dreptului cuprins în titlul executoriu numai dacă legea nu prevede în legătură cu acel titlu executoriu o cale procesuală specifică pentru desființarea lui."

[3] Legea nr. 310/2018 pentru modificarea și completarea Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, precum și pentru modificarea și completarea altor acte normative (*Monitorul Oficial al României*, Partea I, nr. 1074 din 18 decembrie 2018) (denumită în continuare „Legea nr. 310/2018"), care a intrat în vigoare la 21 decembrie 2018.

III. Situația de fapt, procedura și întrebarea preliminară

10. Potrivit deciziei de trimitere, la 20 august 2008, Impuls Leasing România IFN SA (denumită în continuare „Impuls Leasing”), în calitate de finanțator, și IO, acționând în calitate de consumator și de utilizator, au încheiat un contract de leasing privind utilizarea unui autovehicul pentru o perioadă de 48 de luni.

11. Ulterior, IO nu a mai reușit să își execute obligațiile de plată asumate în temeiul contractului. La 19 martie 2010, IO a restituit autoturismul menționat societății Impuls Leasing. La 29 iunie 2010, Impuls Leasing a vândut autoturismul în cauză unui terț pentru suma de 5 294,12 euro.

12. La 15 octombrie 2010, Impuls Leasing a formulat la un executor judecătoresc o cerere de executare silită față de IO în temeiul contractului. După recuperarea unei sume de 5 168,28 lei (aproximativ 1 200 de euro), procedura executării silite a fost aparent închisă la 16 noiembrie 2016 din cauza lipsei de bunuri urmăribile în patrimoniul lui IO.

13. La 26 martie 2019, Impuls Leasing a formulat la un alt executor judecătoresc o a doua cerere de executare silită față de IO în temeiul contractului, solicitând lichidarea creanțelor restante pretins datorate, în valoare de 137 502,84 lei (aproximativ 29 000 euro).

14. Prin încheierea din 12 aprilie 2019, Judecătoria Sectorului 2 București a admis cererea de încuviințare a executării silite pentru această sumă, la care urmau să se adauge cheltuielile de executare.

15. Prin încheierea din 8 mai 2019, executorul judecătoresc a stabilit cheltuielile de executare. În aceeași zi, executorul respectiv a pus în aplicare măsuri de executare, care i-au fost comunicate lui IO.

16. La 24 mai 2019, IO a depus o contestație la executare la Judecătoria Sectorului 2 București, solicitând anularea măsurilor de executare adoptate în cadrul acestei proceduri și restabilirea situației anterioare executării contractului.

17. Instanța de trimitere arată că contractul pe baza căruia a fost inițiată procedura de executare silită împotriva lui IO conține anumite clauze care ar putea fi considerate abuzive în temeiul Legii nr. 193/2000, care a transpus Directiva 93/13 în dreptul român. În această privință, instanța de trimitere constată că clauza 10.9.1 din contract dă dreptul finanțatorului, în caz de întârziere la plata oricărei sume de bani datorate de utilizator, să aplice penalități de întârziere în valoare de 0,35 % din suma restantă pentru fiecare zi de întârziere și că în acest temei Impuls Leasing pretinde o sumă de 116 723,72 lei (aproximativ 25 000 de euro), în condițiile în care valoarea totală a contractului a fost de 9 232,07 euro. În plus, instanța de trimitere subliniază că clauza 13 din contract reglementează întinderea daunelor interese care pot fi solicitate de finanțator în cazul nerespectării de către utilizator a obligațiilor contractuale și că, în temeiul acestei clauze, Impuls Leasing solicită despăgubiri printre altele pentru o diferență de capital de 25 155,43 lei (aproximativ 5 300 de euro) și pentru facturi neachitate în valoare de 13 453,96 lei (aproximativ 2 800 de euro).

18. Instanța de trimitere precizează că, în temeiul articolului 713 alineatul (2) din Codul de procedură civilă înainte de modificarea sa prin Legea nr. 310/2018, era admisibil ca o instanță națională să examineze caracterul abuziv al clauzelor contractuale în cadrul unei contestații la

executare întrucât, în ceea ce privește contractele de leasing, nu exista o cale procedurală specifică pentru anularea acestora în sensul respectivei dispoziții. În schimb, potrivit articolului 713 alineatul (2) din Codul de procedură civilă în versiunea sa actuală, aplicabilă în litigiul principal, astfel cum a fost modificat prin legea amintită, acest lucru este valabil numai în cazul în care nu există o cale procesuală pentru desființarea unor astfel de contracte, inclusiv o acțiune de drept comun. Potrivit instanței de trimitere, întrucât un consumator poate introduce o asemenea acțiune de drept comun în temeiul Legii nr. 193/2000, în cadrul căreia astfel de contracte pot fi examinate pentru a se stabili dacă ele conțin clauze abuzive, aceasta înseamnă că o instanță națională nu mai poate examina caracterul abuziv al clauzelor contractuale în cadrul unei contestații la executare.

19. Instanța de trimitere amintește că, potrivit jurisprudenței Curții, mecanismele naționale de executare trebuie, în conformitate cu principiul efectivității, să nu facă imposibilă sau excesiv de dificilă exercitarea drepturilor pe care dreptul Uniunii le conferă consumatorilor și că aceste drepturi pot fi protejate în mod efectiv numai dacă sistemul procedural național permite de asemenea o examinare din oficiu a caracterului potențial abuziv al clauzelor contractuale în cadrul procedurii de executare. În consecință, instanța de trimitere are îndoieli cu privire la conformitatea articolului 713 alineatul (2) din Codul de procedură civilă astfel cum a fost modificat prin Legea nr. 310/2018 cu Directiva 93/13, având în vedere că consumatorii sunt obligați să introducă o acțiune de drept comun fără a putea exercita prin intermediul unei contestații la executare drepturile care le sunt conferite de această directivă.

20. În aceste împrejurări, Judecătoria Sectorului 2 București a decis să suspende judecarea cauzei principale și să adreseze Curții următoarea întrebare preliminară:

„Directiva 93/13/CEE trebuie să fie interpretată, luând în considerare principiul efectivității, în sensul că se opune unei legislații naționale, precum reglementarea română în vigoare privind condițiile de admisibilitate a contestației la executare – articolul 713 alineatul (2) din Codul de procedură civilă, astfel cum a fost modificat prin Legea nr. 310/2018 –, care nu conferă, în cadrul unei contestații la executare, posibilitatea de a examina, la cererea consumatorului sau de către instanță, din oficiu, dacă clauzele dintr-un contract de leasing ce constituie titlu executoriu au caracter abuziv, pentru motivul că există o acțiune de drept comun în cadrul căreia contractele încheiate între un «consumator» și un «vânzător sau furnizor» («profesionist») ar putea fi verificate sub aspectul existenței unor clauze abuzive în sensul acestei directive?”

21. Impuls Leasing și Comisia au prezentat observații scrise. Aceste părți, împreună cu IO și cu guvernul român, au participat la ședința din 27 aprilie 2021.

IV. Rezumatul observațiilor părților

22. Potrivit lui IO, procedura de executare silită reprezintă o procedură accelerată, necontencioasă, în cadrul căreia o instanță se pronunță cu privire la încuviințarea executării silite în termen de 7 zile de la depunerea cererii, prin încheiere dată în camera de consiliu, fără citarea părților. IO subliniază că nu există alte mijloace de contestare a încheierii de încuviințare a executării silite decât o contestație la executare.

23. Impuls Leasing susține că întrebarea preliminară este inadmisibilă întrucât privește interpretarea dreptului procesual național și, în subsidiar, că nu există nicio contradicție între articolul 713 alineatul (2) din Codul de procedură civilă astfel cum a fost modificat prin Legea

nr. 310/2018 și Directiva 93/13. În opinia sa, accesul justițiabililor la o acțiune de drept comun nu limitează drepturile procesuale ale acestora, iar instanțele naționale, având în vedere jurisprudența Curții, au dreptul de a examina din oficiu caracterul abuziv al clauzelor contractuale în lumina Directivei 93/13, inclusiv în cadrul procedurilor de executare silită, consumatorii beneficiind în acest mod de o protecție efectivă.

24. Guvernul român susține că Directiva 93/13 nu se opune reglementării naționale în discuție. Acesta arată că procedurile de executare silită se desfășoară pe baza unei hotărâri judecătorești sau a unui titlu executoriu, printre care se numără contractele de leasing precum contractul din prezenta cauză [4]. Pentru a iniția procedura de executare silită, un creditor formulează o cerere la executorul judecătoresc competent, iar acesta solicită instanței să emită o încheiere de încuviințare a executării silite. Instanța se pronunță prin încheiere într-un termen scurt, în urma unei proceduri necontencioase, fără citarea părților. În acest context, instanța verifică dacă sunt îndeplinite anumite condiții formale și nu poate refuza încuviințarea executării silite pentru motivul că titlul executoriu conține clauze abuzive.

25. Guvernul român subliniază că debitorul poate solicita prin intermediul unei contestații la executare, în termen de 15 zile, anularea încheierii de încuviințare a executării silite. Întrucât această încheiere nu are autoritate de lucru judecat, ea poate fi repusă în discuție în momentul în care debitorul formulează contestația și, întrucât caracterul abuziv al clauzelor contractuale nu poate fi invocat nici în termenul de 15 zile, nu se pune nici problema prescripției. În temeiul articolului 713 alineatul (2) din Codul de procedură civilă astfel cum a fost modificat prin Legea nr. 310/2018, un consumator nu poate invoca în calitate de debitor caracterul abuziv al clauzelor contractuale în cadrul unei contestații la executare întrucât acesta poate introduce o acțiune de drept comun, care este o acțiune separată, imprescriptibilă, în cadrul căreia se poate efectua controlul judiciar al clauzelor abuzive. În cadrul acestei acțiuni, consumatorul poate solicita suspendarea executării silite, ceea ce reprezintă un element care nu a fost luat în considerare de Curte în Ordonanța din 6 noiembrie 2019, BNP Paribas Personal Finance SA Paris Sucursala București și Secapital [5]. Guvernul român susține că suspendarea poate fi dispusă cu celeritate dacă se dovedește urgența, iar condițiile în care s-ar obține suspendarea executării silite în cadrul acestei acțiuni sunt aceleași cu cele în care s-ar obține suspendarea executării silite în cadrul unei contestații la executare. De asemenea, plata unei cauțiuni în cadrul acestei acțiuni se face în același mod ca în cadrul unei contestații la executare.

26. Comisia susține că Directiva 93/13 se opune legislației naționale în discuție. În opinia sa, articolul 713 alineatul (2) din Codul de procedură civilă astfel cum a fost modificat prin Legea nr. 310/2018 generează un risc semnificativ ca consumatorii să nu beneficieze de protecția garantată de Directiva 93/13. Chiar dacă o acțiune de drept comun nu este supusă unui termen, acțiunea respectivă nu are niciun efect asupra procedurii de executare silită, care, prin urmare, poate fi efectuată înainte ca o instanță să se pronunțe în cadrul acestei acțiuni în vederea anulării clauzelor abuzive, și, chiar dacă este posibil ca un consumator să solicite suspendarea executării silite în cadrul acestei acțiuni, cerința prevăzută la articolul 719 alineatul (2) din Codul de procedură civilă de a plăti o cauțiune calculată în funcție de valoarea obiectului cererii poate avea drept consecință costuri ridicate pentru consumator și îl poate descuraja să inițieze o asemenea acțiune. Astfel cum a susținut Comisia în ședință, prezenta cauză implică o situație mai gravă decât cea în care a fost pronunțată Ordonanța din 6 noiembrie 2019, BNP Paribas Personal

[4] Guvernul român arată că, în temeiul unor reforme legislative recente, care nu sunt aplicabile *ratione temporis* în procedura principală, a fost eliminat caracterul executoriu al contractelor de leasing în care utilizatorul are calitatea de consumator.

[5] C-75/19, nepublicată, EU:C:2019:950.

Finance SA Paris Sucursala București și Secapital[6], întrucât nu există posibilitatea ca o instanță națională să examineze caracterul abuziv al clauzelor contractuale în nicio etapă a procedurii de executare silită, iar consumatorul este obligat să inițieze o acțiune separată, ceea ce este contrar cerințelor stabilite în jurisprudența Curții.

V. Analiză

27. Prin intermediul întrebării formulate, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 6 alineatul (1) și articolul 7 alineatul (1) din Directiva 93/13, interpretate în lumina principiului efectivității, se opun unei reglementări naționale care nu permite unei instanțe, în cadrul unei proceduri în care consumatorul contestă executarea silită, să examineze, din oficiu sau la cererea consumatorului, caracterul abuziv al clauzelor contractului care constituie titlu executoriu, întrucât consumatorul are posibilitatea de a introduce o acțiune separată în cadrul căreia contractul poate fi examinat pentru a se stabili dacă acesta conține clauze abuzive.

28. Astfel cum rezultă din decizia de trimitere, această chestiune decurge din regimul procedural al executării silite prevăzut în dreptul român, potrivit căruia, în urma modificării articolului 713 alineatul (2) din Codul de procedură civilă prin Legea nr. 310/2018 (a se vedea punctele 8 și 9 din prezentele concluzii), instanța sesizată cu o contestație la executare nu mai poate examina caracterul abuziv al clauzelor contractuale din cauza existenței unei acțiuni distincte care trebuie introdusă de consumator și care permite controlul judiciar al clauzelor abuzive în raport cu Directiva 93/13.

29. Pentru a răspunde la întrebarea adresată în prezenta cauză, vom aborda mai întâi argumentele prezentate de Impuls Leasing referitor la admisibilitatea acestei întrebări (secțiunea A). Vom examina apoi jurisprudența Curții cu privire la controlul din oficiu al instanței naționale asupra clauzelor abuzive în temeiul Directivei 93/13 (secțiunea B), precum și aplicarea principiilor dezvoltate în această jurisprudență la împrejurările din prezenta cauză (secțiunea C).

30. Pe baza acestei analize, am ajuns la concluzia că întrebarea preliminară în prezenta cauză este admisibilă și că articolul 6 alineatul (1) și articolul 7 alineatul (1) din Directiva 93/13, interpretate în lumina principiului efectivității, se opun unei reglementări naționale precum cea în discuție.

A. Admisibilitate

31. Potrivit argumentelor invocate de Impuls Leasing, întrebarea preliminară din prezenta cauză este inadmisibilă întrucât privește interpretarea dreptului național.

32. În opinia noastră, aceste argumente ar trebui respinse.

33. Conform unei jurisprudențe constante, în cadrul procedurii prevăzute la articolul 267 TFUE, care este întemeiată pe o separare clară a funcțiilor între instanțele naționale și Curte, instanța națională este singura competentă să constate și să aprecieze situația de fapt din litigiul principal, precum și să interpreteze și să aplice dreptul național. În consecință, în cazul în care întrebarea adresată privește interpretarea dreptului Uniunii, Curtea este, în principiu, obligată să se pronunțe[7].

6 C-75/19, nepublicată, EU:C:2019:950.

7 A se vedea Hotărârea din 29 aprilie 2021, Rzecznik Praw Obywatelskich (C-19/20, EU:C:2021:341, punctul 64).

34. În speță, având în vedere că întrebarea se referă la interpretarea Directivei 93/13, Curtea este competentă să se pronunțe asupra acesteia.

35. Prin urmare, considerăm că întrebarea preliminară din prezenta cauză este admisibilă.

B. Jurisprudența relevantă a Curții cu privire la controlul din oficiu al clauzelor abuzive de către instanțele naționale

36. Articolul 6 alineatul (1) din Directiva 93/13 impune statelor membre să prevadă că clauzele abuzive nu creează obligații pentru consumator [8]. Articolul 7 alineatul (1) din această directivă coroborat cu al douăzeci și patrulea considerent al acesteia obligă statele membre să prevadă mijloace adecvate și eficace pentru a preveni utilizarea în continuare a clauzelor abuzive în contractele încheiate cu consumatorii [9]. Dat fiind că aceste dispoziții au dat naștere unei bogate jurisprudențe, vom prezenta acele principii aplicabile extrase din această jurisprudență, referitoare la existența și la întinderea obligației instanței naționale de a verifica din oficiu caracterul abuziv al clauzelor contractuale, care sunt cele mai relevante pentru analiza noastră în prezenta cauză.

1. Existența obligației de control din oficiu a instanței naționale

37. Potrivit unei jurisprudențe constante, sistemul de protecție instituit de Directiva 93/13 se întemeiază pe ideea potrivit căreia consumatorul se află într-o situație de inferioritate față de profesioniști în ceea ce privește atât puterea de negociere, cât și nivelul de informare, situație care îl determină să adere la condițiile formulate în prealabil de profesioniști, fără a putea exercita o influență asupra conținutului acestora [10]. Pentru a asigura protecția urmărită de Directiva 93/13, situația de inegalitate care există între consumator și profesionist nu poate fi compensată decât printr-o intervenție pozitivă, exterioară părților la contract [11].

38. În consecință, având în vedere natura și importanța interesului public care stă la baza protecției pe care Directiva 93/13 o conferă consumatorilor, instanța națională este obligată să aprecieze din oficiu, în cazul în care dispune de elementele de drept și de fapt necesare în acest scop, caracterul abuziv al unei clauze contractuale care intră în domeniul de aplicare al Directivei 93/13 și, procedând în acest mod, să suplinească dezechilibrul care există între consumator și profesionist [12]. Așadar, o asemenea obligație constituie un mijloc adecvat atât pentru a atinge rezultatul prevăzut la articolul 6 alineatul (1) din Directiva 93/13, și anume ca respectivele clauze abuzive să nu creeze obligații pentru un consumator individual, cât și pentru a contribui la

[8] A se vedea Hotărârea din 27 ianuarie 2021, Dexia Nederland (C-229/19 și C-289/19, EU:C:2021:68, punctul 57). A se vedea de asemenea al douăzeci și unulea considerent al Directivei 93/13. Astfel cum a recunoscut Curtea, articolul 6 alineatul (1) din Directiva 93/13 este o dispoziție imperativă care urmărește să înlocuiască echilibrul formal pe care îl instituie contractul între drepturile și obligațiile cocontractanților printr-un echilibru real, de natură să restabilească egalitatea dintre aceștia din urmă. A se vedea Hotărârea din 11 martie 2020, Lintner (C-511/17, EU:C:2020:188, punctul 24).

[9] A se vedea Hotărârea din 9 iulie 2020, Raiffeisen Bank și BRD Groupe Société Générale (C-698/18 și C-699/18, EU:C:2020:537, punctul 52).

[10] A se vedea Hotărârea din 27 iunie 2000, Océano Grupo Editorial și Salvat Editores (C-240/98-C-244/98, EU:C:2000:346, punctul 25), și Hotărârea din 26 martie 2019, Abanca Corporación Bancaria și Bankia (C-70/17 și C-179/17, EU:C:2019:250, punctul 49).

[11] A se vedea Hotărârea din 9 noiembrie 2010, VB Pénzügyi Lízing (C-137/08, EU:C:2010:659, punctul 48), și Hotărârea din 11 martie 2020, Lintner (C-511/17, EU:C:2020:188, punctul 25).

[12] A se vedea Hotărârea din 4 iunie 2009, Pannon GSM (C-243/08, EU:C:2009:350, punctele 31 și 32), și Hotărârea din 4 iunie 2020, Kancelaria Medius (C-495/19, EU:C:2020:431, punctul 37).

realizarea obiectivului prevăzut la articolul 7 alineatul (1) din această directivă, din moment ce o astfel de examinare poate avea un efect disuasiv care contribuie la încetarea utilizării clauzelor abuzive în contractele încheiate cu consumatorii [13].

2. Întinderea obligației de control din oficiu a instanței naționale

39. Tot în temeiul unei jurisprudențe constante, Directiva 93/13 obligă statele membre să prevadă un mecanism care să asigure ca orice clauză contractuală care nu a făcut obiectul unei negocieri individuale să poată fi controlată pentru aprecierea eventualului său caracter abuziv [14]. Curtea a subliniat de asemenea că specificitatea procedurilor judiciare care au loc în dreptul național între consumatori și profesioniști nu poate constitui un element de natură să afecteze protecția juridică de care trebuie să beneficieze consumatorii în temeiul dispozițiilor Directivei 93/13 [15].

40. Deși Curtea a stabilit deja, în mai multe privințe și ținând seama de cerințele prevăzute la articolul 6 alineatul (1) și la articolul 7 alineatul (1) din Directiva 93/13, modul în care instanța națională trebuie să asigure protecția drepturilor conferite consumatorilor de această directivă, nu este mai puțin adevărat că, în lipsa unei armonizări la nivelul Uniunii, normele care reglementează procedurile aplicabile pentru examinarea eventualului caracter abuziv al unei clauze contractuale sunt reglementate de ordinea juridică internă a statelor membre, cu condiția ca acestea să nu fie mai puțin favorabile decât cele aplicabile unor situații similare supuse dreptului intern (principiul echivalenței) și să nu facă imposibilă sau excesiv de dificilă exercitarea drepturilor conferite de dreptul Uniunii (principiul efectivității) [16].

41. În ceea ce privește principiul efectivității, Curtea a statuat că fiecare caz în care se ridică problema dacă o dispoziție procedurală națională face imposibilă sau excesiv de dificilă aplicarea dreptului Uniunii trebuie analizat ținând seama de locul pe care această dispoziție îl ocupă în cadrul procedurii în ansamblul său, de modul în care se derulează și de particularitățile acesteia privite în ansamblu, precum și, după caz, de principiile care stau la baza sistemului jurisdicțional național, precum protecția dreptului la apărare, principiul securității juridice și buna desfășurare a procedurii [17].

42. În plus, Curtea a recunoscut că faptul că consumatorul poate invoca protecția garantată de Directiva 93/13 numai dacă intentează o procedură jurisdicțională nu poate fi considerat în sine contrar principiului efectivității, întrucât protecția respectivă se întemeiază pe premisa potrivit căreia instanțele naționale sunt sesizate în prealabil de una dintre părțile la contract [18]. Cu toate acestea, în lumina articolului 7 alineatul (1) din Directiva 93/13 și a principiului efectivității, mijloacele adecvate și eficace pentru a preveni utilizarea în continuare a clauzelor abuzive în contractele încheiate de un profesionist cu consumatorii trebuie să cuprindă dispoziții care să permită să se garanteze acestora din urmă o protecție jurisdicțională efectivă, care le oferă posibilitatea de a ataca în justiție un asemenea contract, inclusiv în faza executării silite a

[13] A se vedea Hotărârea din 9 iulie 2015, Bucura (C-348/14, nepublicată, EU:C:2015:447, punctul 42).

[14] A se vedea Hotărârea din 3 martie 2020, Gómez del Moral Guasch (C-125/18, EU:C:2020:138, punctul 44).

[15] A se vedea Hotărârea din 21 aprilie 2016, Radlinger și Radlingerová (C-377/14, EU:C:2016:283, punctul 50).

[16] A se vedea Hotărârea din 26 iunie 2019, Kuhar (C-407/18, EU:C:2019:537, punctele 45 și 46).

[17] A se vedea Hotărârea din 22 aprilie 2021, PROFI CREDIT Slovakia (C-485/19, EU:C:2021:313, punctul 53).

[18] A se vedea Hotărârea din 1 octombrie 2015, ERSTE Bank Hungary (C-32/14, EU:C:2015:637, punctul 63).

acestuia, în condiții procedurale rezonabile, astfel încât exercitarea drepturilor lor să nu fie supusă unor condiții, în special unor termene sau unor cheltuieli, care să reducă exercitarea drepturilor garantate de Directiva 93/13 [19].

43. În special, Curtea a statuat că o protecție efectivă a drepturilor conferite consumatorilor de Directiva 93/13 nu poate fi garantată decât cu condiția ca sistemul procedural național să permită, în cadrul procedurii ordonanței de plată sau în cel al procedurii de executare a ordonanței de plată, un control din oficiu al naturii potențial abuzive a clauzelor cuprinse în contractul în cauză [20]. Astfel, în ipoteza în care în stadiul executării ordonanței de plată nu este prevăzut niciun control din oficiu efectuat de instanță al naturii potențial abuzive a clauzelor cuprinse în contractul în cauză, trebuie să se considere că o reglementare națională este de natură să aducă atingere efectivității protecției urmărite de Directiva 93/13, în cazul în care aceasta nu prevede un asemenea control în stadiul emiterii ordonanței sau atunci când un atare control este prevăzut numai în stadiul opoziției împotriva ordonanței emise, dacă există un risc care nu este neglijabil ca consumatorul în cauză să nu formuleze opoziția necesară fie din cauza termenului deosebit de scurt prevăzut pentru aceasta, fie având în vedere costurile pe care le-ar presupune o acțiune în justiție în raport cu cuantumul creanței contestate, fie pentru că legislația națională nu prevede obligația comunicării tuturor informațiilor necesare acestuia pentru a-i permite să stabilească întinderea drepturilor sale [21]. Prin urmare, Directiva 93/13 se opune unei reglementări naționale care permite emiterea unei ordonanțe de plată fără ca consumatorul să fie în măsură să beneficieze, în niciun moment al procedurii, de garanția că un control al inexistenței unei clauze abuzive în contractul în cauză va fi efectuat de către o instanță [22].

44. Curtea a subliniat totodată importanța măsurilor provizorii, inclusiv a suspendării procedurii de executare, atunci când o astfel de măsură este necesară pentru a asigura deplina eficacitate a hotărârii definitive a instanței sesizate cu o procedură de fond, care este competentă să verifice caracterul abuziv al clauzelor contractului care constituie temeiul titlului executoriu [23].

45. De exemplu, în Hotărârea din 26 iunie 2019, Kuhar [24], Curtea a statuat că Directiva 93/13, interpretată în lumina principiului efectivității, se opune unei reglementări naționale în temeiul căreia instanța națională sesizată cu o cerere de executare silită a unui contract de credit ipotecar nu dispune, fie la cererea consumatorului, fie din oficiu, de posibilitatea de a examina dacă clauzele cuprinse într-un astfel de act nu au un caracter abuziv în sensul acestei directive, și, pe acest temei, de a suspenda executarea silită solicitată. Mai precis, Curtea a constatat că posibilitatea consumatorului de a solicita suspendarea executării silite era supusă unor condiții procedurale stricte și constituirii unei garanții la cererea creditorului, ceea ce făcea aproape imposibilă obținerea unei asemenea suspendări întrucât era probabil ca un debitor care nu își

[19] A se vedea în acest sens Hotărârea din 26 iunie 2019, Kuhar (C-407/18, EU:C:2019:537, punctul 57).

[20] A se vedea Hotărârea din 13 septembrie 2018, Profi Credit Polska (C-176/17, EU:C:2018:711, punctul 44), și Ordonanța din 6 noiembrie 2019, BNP Paribas Personal Finance SA Paris Sucursala București și Secapital (C-75/19, nepublicată, EU:C:2019:950, punctul 25).

[21] A se vedea Hotărârea din 20 septembrie 2018, EOS KSI Slovensko (C-448/17, EU:C:2018:745, punctul 46 și punctul 2 din dispozitiv), și Ordonanța din 6 noiembrie 2019, BNP Paribas Personal Finance SA Paris Sucursala București și Secapital (C-75/19, nepublicată, EU:C:2019:950, punctul 26). În această privință, Curtea a considerat că cheltuielile de judecată ridicate pot fi în sine de natură să descurajeze consumatorii să formuleze o contestație la executare sau să introducă o acțiune în vederea valorificării drepturilor întemeiate pe Directiva 93/13. A se vedea Hotărârea din 13 septembrie 2018, Profi Credit Polska (C-176/17, EU:C:2018:711, punctul 68), și Hotărârea din 16 iulie 2020, Caixabank și Banco Bilbao Vizcaya Argentaria (C-224/19 și C-259/19, EU:C:2020:578, punctele 98 și 99).

[22] A se vedea Hotărârea din 20 septembrie 2018, EOS KSI Slovensko (C-448/17, EU:C:2018:745, punctul 49), și Ordonanța din 6 noiembrie 2019, BNP Paribas Personal Finance SA Paris Sucursala București și Secapital (C-75/19, nepublicată, EU:C:2019:950, punctul 28).

[23] A se vedea Hotărârea din 1 octombrie 2015, ERSTE Bank Hungary (C-32/14, EU:C:2015:637, punctele 44 și 45).

[24] C-407/18, EU:C:2019:537, în special punctele 60-63 și 68.

execută obligația de plată să nu dispună de resursele financiare necesare. Curtea a subliniat în continuare că faptul că verificarea caracterului abuziv al clauzelor nu poate fi efectuată decât ulterior și, dacă este cazul, numai de către instanța de fond sesizată de consumator era în mod vădit insuficient pentru a asigura deplina eficacitate a protecției consumatorului vizată de Directiva 93/13. În lipsa posibilității de suspendare a executării de către instanța de executare, era probabil ca bunul ipotecat să fie recuperat înainte ca instanța să se pronunțe în cadrul procedurii de fond, așa încât consumatorul să beneficieze doar de o protecție *a posteriori* sub forma unei reparații pecuniare incomplete și insuficiente, care nu constituie, prin urmare, un mijloc nici adecvat, nici eficient pentru a preveni utilizarea în continuare a unei clauze abuzive în temeiul articolului 7 alineatul (1) din Directiva 93/13.

46. Trebuie precizat de asemenea că Ordonanța din 6 noiembrie 2019, BNP Paribas Personal Finance SA Paris Sucursala București și Secapital[25], a vizat proceduri de executare silită în conformitate cu legislația română într-o situație apărută înainte de modificarea articolului 713 alineatul (2) din Codul de procedură civilă prin Legea nr. 310/2018. În această ordonanță Curtea a statuat că Directiva 93/13 se opune unei reglementări naționale care stabilește un termen de 15 zile în care un consumator poate, prin intermediul unei contestații la executare, să invoce caracterul abuziv al clauzelor contractuale, chiar dacă, în temeiul dreptului național, consumatorul avea dreptul de a introduce o acțiune separată care nu era supusă niciunui termen, dar care nu avea niciun efect asupra procedurii de executare. Curtea a subliniat că, în cazul în care procedura de executare silită a fost încheiată înainte de decizia instanței în cadrul procedurii separate, această decizie a oferit consumatorilor doar o protecție *a posteriori*, care era incompletă și insuficientă în raport cu Directiva 93/13 și, așadar, contrară obiectivului prevăzut la articolul 7 alineatul (1) din aceasta.

47. În consecință, rezultă din jurisprudența menționată anterior că statele membre nu sunt obligate prin Directiva 93/13 să adopte un anumit sistem procedural pentru controlul judiciar al clauzelor abuzive, cu condiția ca ele să respecte obligațiile care le revin în temeiul dreptului Uniunii, în special principiile echivalenței și efectivității, și, prin urmare, să se asigure că există un control efectuat de o instanță națională cu privire la caracterul abuziv al oricărei clauze contractuale, indiferent de procedură. Trebuie să existe un control din oficiu, fie din partea primei instanțe din cadrul procedurii, fie din partea celei de a doua instanțe, indiferent dacă aceasta este sesizată cu executarea silită sau pe fond, iar acest control trebuie să poată fi declanșat de către consumator atât timp cât nu există un risc semnificativ ca acesta din urmă să nu recurgă la respectiva cale procedurală specifică, ceea ce ar înlătura posibilitatea efectuării unui control judiciar al clauzelor abuzive în conformitate cu Directiva 93/13.

48. În lumina acestor principii dezvoltate în jurisprudența Curții este necesar să se examineze circumstanțele prezentei cauze.

C. Aplicarea principiilor dezvoltate în jurisprudența Curții la circumstanțele din prezenta cauză

49. Astfel cum rezultă din decizia de trimitere și din observațiile guvernului român și ale Comisiei, procedura de executare silită din prezenta cauză prezintă următoarele caracteristici.

[25] C-75/19, nepublicată, EU:C:2019:950, în special punctele 29-34.

50. În primul rând, este cert că instanța națională nu examinează, din oficiu sau la cererea consumatorului, caracterul abuziv al clauzelor contractuale în cadrul procedurii de executare silită. Astfel cum a indicat guvernul român, instanța națională care emite încheierea de încuviințare a executării silite nu poate refuza executarea silită din cauza prezenței unor clauze abuzive în contractul care constituie titlu executoriu. În plus, în temeiul articolului 713 alineatul (2) din Codul de procedură civilă astfel cum a fost modificat prin Legea nr. 310/2018, în cadrul procedurii în care consumatorul contestă executarea silită, instanța națională nu poate examina, din oficiu sau la cererea consumatorului, caracterul abuziv al clauzelor contractuale.

51. În al doilea rând, pentru ca un contract care constituie titlu executoriu să poată fi analizat de o instanță națională pentru a se stabili dacă acesta conține clauze abuzive, consumatorul este obligat să introducă o acțiune separată care nu este supusă unui termen.

52. În al treilea rând, suspendarea executării silite este posibilă în cazul în care consumatorul introduce o acțiune separată.

53. În al patrulea rând, suspendarea executării silite până la pronunțarea unei hotărâri definitive de către instanță în cadrul procedurii separate nu este automată. În cadrul acestei proceduri, consumatorul poate solicita suspendarea executării silite, care este supusă unor condiții legale ce trebuie îndeplinite, privind în special dovada urgenței în cazul în care suspendarea este solicitată cu celeritate, precum și plata unei cauțiuni, care se calculează pe baza valorii obiectului cererii, conform observațiilor Comisiei, care nu au fost contrazise de guvernul român.

54. Întrucât în prezenta cauză nu există niciun indiciu care ar putea da naștere unor îndoieli cu privire la principiul echivalenței, singurul aspect care trebuie examinat este dacă reglementarea națională în cauză este conformă cu principiul efectivității.

55. Trebuie să precizăm de la bun început că există indicii temeinice, bazate pe jurisprudența Curții, în sensul că articolul 6 alineatul (1) și articolul 7 alineatul (1) din Directiva 93/13, interpretate în lumina principiului efectivității, se opun reglementării naționale în cauză.

56. În primul rând, trebuie subliniat că în nicio etapă a procedurii de executare silită caracterul potențial abuziv al clauzelor contractului care constituie titlu executoriu nu este examinat de o instanță națională, nici din oficiu, nici la cererea consumatorului.

57. În al doilea rând, se pare că există un risc semnificativ ca consumatorii în cauză să fie descurajați să inițieze proceduri separate și să solicite suspendarea executării silite din cauza costurilor pe care le-ar implica aceste proceduri sau pentru că aceștia nu cunosc sau nu înțeleg întinderea drepturilor lor.

58. În această privință considerăm că un consumator poate fi descurajat să formuleze o cerere de suspendare a executării silite având în vedere că aceasta este condiționată de plata unei cauțiuni care se calculează în funcție de valoarea obiectului cererii. Se poate considera că o atare cerință face practic aproape imposibilă obținerea unei asemenea suspendări, întrucât este probabil ca consumatorul, în calitate de debitor care nu și-a îndeplinit obligația de plată, să nu dispună de resursele financiare necesare pentru a constitui cauțiunea solicitată. Într-adevăr, o astfel de cerință are ca rezultat faptul că, cu cât valoarea creanței solicitate de creditor, care se poate baza pe clauze pretins abuzive, este mai mare – așa cum este situația în prezenta cauză, în care valoarea creanțelor solicitate depășește cu mult valoarea totală a contractului, după cum a arătat

instanța de trimitere (a se vedea punctul 17 din prezentele concluzii) –, cu atât mai mare este probabilitatea ca consumatorul să nu fie dispus să solicite suspendarea executării silite sau să fie incapabil să facă acest lucru.

59. În aceste împrejurări, având în vedere jurisprudența Curții menționată la punctele 45 și 46 din prezentele concluzii, este probabil, în opinia noastră, ca procedura de executare silită să fie încheiată înainte de pronunțarea unei hotărâri judecătorești în procedura separată, astfel încât consumatorii în cauză să beneficieze doar de o protecție *a posteriori* incompletă și insuficientă, care nu reprezintă deci un mijloc adecvat sau eficient de prevenire a utilizării clauzelor abuzive în temeiul articolului 7 alineatul (1) din Directiva 93/13. În consecință, împărtășim punctul de vedere al Comisiei potrivit căruia există un risc real ca, în cazul în care constatarea de către instanță a caracterului abuziv al clauzelor contractuale are loc doar în cadrul unor proceduri separate, aceasta să fie tardivă și ineficientă.

60. În plus, așa cum a indicat guvernul român, este adevărat că Curtea nu a luat în considerare posibilitatea suspendării executării silite în Ordonanța din 6 noiembrie 2019, BNP Paribas Personal Finance SA Paris Sucursala București și Secapital[26], după cum se menționează la punctul 46 din prezentele concluzii. Acest lucru nu infirmă însă, în opinia noastră, faptul că, în temeiul reglementării naționale din prezenta cauză – care nu a fost în discuție în respectiva ordonanță –, controlul caracterului abuziv al clauzelor contractului care constituie titlu executoriu nu este efectuat de instanța națională în cadrul procedurii de executare silită, ci este susceptibil să fie efectuat numai ulterior, dacă este cazul, de către instanța națională de fond care se pronunță în cadrul unei proceduri separate inițiate de consumator, astfel încât poate fi considerat vădit insuficient pentru a asigura deplina eficacitate a protecției consumatorilor prevăzută de Directiva 93/13.

61. Așadar, trebuie constatat că legislația națională în cauză contravine principiului efectivității întrucât face imposibilă sau excesiv de dificilă asigurarea protecției conferite consumatorilor prin Directiva 93/13.

62. În consecință, concluzionăm că articolul 6 alineatul (1) și articolul 7 alineatul (1) din Directiva 93/13, interpretate în lumina principiului efectivității, se opun unei reglementări naționale precum cea în discuție în litigiul principal.

VI. Concluzie

63. Având în vedere considerațiile precedente, propunem Curții să răspundă la întrebarea adresată de Judecătoria Sectorului 2 București (România) după cum urmează:

Articolul 6 alineatul (1) și articolul 7 alineatul (1) din Directiva 93/13/CEE a Consiliului din 5 aprilie 1993 privind clauzele abuzive în contractele încheiate cu consumatorii trebuie interpretate, în lumina principiului efectivității, în sensul că se opun unei legislații naționale care nu conferă instanței, în cadrul unei contestații la executare, posibilitatea să examineze, din oficiu sau la cererea consumatorului, caracterul abuziv al clauzelor unui contract de leasing care constituie titlu executoriu pentru motivul că consumatorul poate introduce o acțiune separată în cadrul căreia contractul poate fi examinat sub aspectul existenței unor clauze abuzive în sensul directivei menționate.

[26] C-75/19, nepublicată, EU:C:2019:950.